Erkenningscriteria psychiater-psychotherapeut

De opleiding tot psychiater-psychotherapeut duurt 5 jaar: na de basisopleiding volgt een voortgezette opleiding die kan variëren volgens de interesse van de ASO.
De opleiding in de psychotherapie vormt een wezenlijk onderdeel van de professionele vorming tot psychiater. De 70 ECTS-punten voor psychotherapie zoals voorzien in art 68/2/1 van de Wet 10 mei 2015 worden ingekanteld in de vijfjarige professionele vorming:

- de theoretische vorming wordt opgenomen in de te herziene 180 ECTS-punten van de bestaande MaNaMa.
- de klinische stage psychotherapie wordt geïntegreerd doorheen de 5 klinische opleidingsjaren met een nadruk op psychotherapie gericht op de behandeling van de psychiatrische ziektebeelden (psychiatrische psychotherapie).

De uiteindelijke beoordeling dat inhoudelijk voldaan werd aan de 70 ECTS punten van de psychotherapie ligt bij de erkenningscommissie Psychiatrie.

Eindcompetenties

1. BASISOPLEIDING

Bij voorkeur loopt de basisopleiding tot volwassenenpsychiater parallel met die tot kinder- en jeugdpsychiater zodat flexibele overstap tussen beide mogelijk blijft. De basisopleiding voorziet opleiding volgens de Canmed-rollen van medicus-wetenschapper-communicator-manager binnen het kader van de algemene psychiatrie: dwz het betreft patiënten die lijden of disfunctioneren door een verstoring in hun cognitieve, affectieve en conatieve functies. Vanuit een medisch referentiekader zal de psychiater trachten met behulp van zowel de therapeutische relatie als specifieke technieken deze verstoring op te heffen of de gevolgen ervan te verzachten.
Elke competentie vereist een geïntegreerde aanwezigheid van kennis, vaardigheden, attitude en persoonskenmerken.

<u>MEDICUS</u>

- Grondige kennis van semiologie, epidemiologie en primaire behandelstappen van de diverse psychiatrische ziektebeelden, zoals hieronder meer in detail opgelijst.
- Bekwaming in de basisaspecten van de diverse behandelingsmodaliteiten, met name psychotherapie, farmacotherapie en neuromodulatie en in de integratie ervan
- Kennis van de diverse behandelsettings in het huidige GGZ-landschap
- Inzicht in leeftijdsspecifieke aspecten (transitiefase, volwassenen, ouderen) van bovenvermelde topics
- Klinische ervaring met de verschillende leeftijdsgroepen
- Het zelfstandig aanpakken, diagnosticeren en behandelen van de meest frequente psychiatrische ziektebeelden/aandoeningen en situaties in de klinische praktijk.
- Zorgen voor en aandacht besteden aan de continuïteit in patiëntenzorg.
- Zelfstandig opstellen en opvolgen van een behandelplan
- Alle gangbare somatische, psychosociale en psychotherapeutische interventies faseren, combineren en integreren. Kennis van de principes en gebruiken van de medische informatica voor het leveren van optimale patiëntenzorg en voor het actueel en op peil houden van de eigen deskundigheid.
- De inhoudelijke kennis betreft:

I. Psychiatrische ziekteleer

Grondige kennis van concept psychopathologie, het psychiatrisch onderzoek, psychodiagnostiek en classificatie, epidemiologie, symptoomclusters zoals suïcidaal gedrag, automutilatie, apathie, …

II. Psychiatrische ziektebeelden

a. Neurocognitieve stoornissen: delirium & dementie
b. Psychotische stoornissen
c. Uni- en bipolaire Stemmingsstoornissen
d. Angst- en dwangstoornissen, incl. de obsessief-compulsieve stoornis
e. Stress- en aanpassingsstoornissen
f. Stoornissen met vooral lichamelijke symptomen: somatoforme en dissociatieve stoornissen, eetstoornissen bij jongeren en volwassenen (selectieve eetstoornis, anorexia nervosa, boulemia nervosa), seksuele dysfuncties, slaapstoornissen, nagebootste stoornissen, encopresis-enuresis
g. Conatieve stoornissen: stoornissen in gebruik van middelen, drangstoornissen, suïcidaal gedrag
h. Specifieke stoornissen uit de K& J psychiatrie: ontwikkelingsstoornissen, gedragsstoornissen, stoornissen van hechting en ouder-kind relatie, ontwikkelingsstoornissen
i. Ontwikkelingsstoornissen bij volwassenen: ADHD, autisme spectrumstoornissen, tic-stoornissen
j. Persoonlijkheidsstoornissen bij jongeren en volwassenen

III. Verschillende behandelmethodes

a. Basiskennis en - vaardigheden van farmacotherapeutische interventies
b. Basiskennis en -vaardigheden van de verschillende neuromodulatie technieken
c. Basiskennis en -vaardigheden van de psychotherapie

IV. Speciële psychiatrie

Kennis van en bekwaming in de spoedeisende psychiatrie

V. Behandelsettings/organisatie geestelijke gezondheidszorg in België:

Kennis van de verschillende zorglijnen en behandelsettings, en meer specifiek: onderscheid eerste-tweede-derde lijn, ambulante versus residentiële zorg (poliklinische activiteiten, dagbehandeling, mobiele teams, PAAZ, PZ), en inzicht in de huidige herorganisatie van het GGZ landschap.

VI. Maatschappelijke aspecten:

Kennis van de geschiedenis van de psychiatrie en de invloed van de maatschappelijke context op de geestelijke gezondheid en op de gezondheidszorg.

WETENSCHAPPER

Neurowetenschappelijke basiskennis:

- Basiskennis van de neurobiologische aspecten van psychiatrische aandoeningen
- Basiskennis van de neurobiologische onderbouw van farmacotherapeutische en andere biologische interventies bij psychiatrische aandoeningen
- Basiskennis van de neurobiologische aspecten van psychotherapeutische interventies bij psychiatrische aandoeningen

De ASO in de volwassenenpsychiatrie

- Implementeert *evidence-based medicine* in de klinische praktijk
- Is in staat tot een kritische evaluatie van psychiatrisch en psychotherapeutisch wetenschappelijke literatuur vanuit evidence-based perspectief
    - De ASO kent de verschillende vormen van evidentie en kent de hierarchie van de wetenschappelijke evidentie
    - De ASO kent in basis de verschillende onderzoeksmethodologieen, en kan de waarde van een onderzoeksopzet beoordelen
    - De ASO kan de statistiek en de resultatensectie van een wetenschappelijk artikel beoordelen
    - De ASO kan beoordelen of de discussie van een wetenschappelijk artikel en het abstract ervan in lijn zijn met de gevonden resultaten
- Leert vaardigheden voor het schrijven van een wetenschappelijk artikel en het geven van een wetenschappelijke presentatie
- Participeert aan klinisch wetenschappelijk onderzoek
- Vergaart inzicht in het opzetten en uitvoeren van klinische wetenschappelijke studies

<u>MANAGER</u>

De ASO in de volwassenenpsychiatrie verwerft de nodige managmentsvaardigheden met als doel

- een optimaal tijdsmanagement m.b.t. tot patiëntenzorg
- actieve participatie aan een multidisciplinair team
- passieve participatie aan beleidsvoering binnen team, ziekenhuis of andere organisatie

<u>COMMUNICATOR</u>

De ASO in de K&J- en volwassenenpsychiatrie beschikt over de nodige communicatieve vaardigheden, waarbij humane, ethische en maatschappelijke aspecten een belangrijke rol spelen en dit binnen de relevante wettelijke regelgeving. De ASO bekwaamt zich in communicatie aangaande patiëntenzorg naar de patiënt zelf, de familie en naasten, collega-hulpverleners van eigen en andere disciplines.
Concreet bekwaamt de ASO zich in:

- Communicatie met de patiënt en diens naasten, met toepassing van psychotherapeutische vaardigheden
    - Concreet: Leren omgaan met de patiënt: contact maken met patiënt, psychiatrisch onderzoek kunnen toepassen, behandelvoorstellen bespreekbaar maken, motivationele gespreksvoering, geven van psychoeducatie aan patiënten en familieleden,…
- Communicatie binnen een multidisciplinaire omgeving (briefing, vergaderingen,…)

    - Concreet: de patiënten beknopt en met kennis van zaken voorstellen binnen een team bij de bespreking van diagnose en behandeling, een adequaat voorstel voor de aanpak en de behandeling kunnen geven en in detail kunnen beschrijven en beargumenteren.
- Communicatie met andere collega's en hulpverleners: telefonisch overleg, briefwisseling, zelfstandig opstellen van medisch-psychiatrische verslagen
    - Concreet: Kunnen overleggen en informatie uitwisselen met andere gezondheidswerkers

2. VOORTGEZETTE OPLEIDING

Voorziet opleiding binnen de Canmed-rollen van medicus-wetenschapper-communicator-manager binnen het kader van de psychiatrie. De ASO in de psychiatrie is op het einde van de opleiding in staat tot het volledig autonoom volbrengen van diagnostiek, therapeutisch beleid, prognose, opvolging en preventie van de ziektebeelden/aandoeningen, en meer bepaald zowel de frequent voorkomende als eerder zeldzame en complexe aandoeningen binnen het veld van de psychiatrie, resulterend in volgende specifieke leerdoelen:

- Leerresultaat 1. Het zelfstandig aanpakken, diagnosticeren en behandelen van de meer complexe ziektebeelden/aandoeningen.
- Leerresultaat 2. De ASO heeft een dermate expertise opgebouwd dat hij/zij fungeert als mede-aanspreekpunt voor externen.
- Leerresultaat 3. Zorgen voor en aandacht besteden aan de continuïteit van zorg voor de patiënt.
- Leerresultaat 4. Het meedragen van de eindverantwoordelijkheid voor de opvolging van het ziektebeeld/aandoening bij de patiënt.
- Leerresultaat 5. Werken aan de kwaliteitsverbetering van het specialisme (het vak).
- Leerresultaat 6. Het ondersteunen van zowel de ontwikkeling van een visie als het uitzetten van beleidsmaatregelen ten behoeve van de verbetering van de performantie en efficiëntie van een dienst.

Dit omvat meer specifiek:

- Het zelfstandig en verantwoordelijk kunnen functioneren op de urgentie-eenheid en uitvoeren van wachtpermanentie in de diverse settings.
- Een grondige en diepgaande kennis van etiopathogenese en pathofysiologie, semiologie, epidemiologie en volledige behandelrichtlijnen van de diverse psychiatrische ziektebeelden binnen de volwassenenpsychiatrie.
- Grondige en diepgaande bekwaming in alle aspecten van diverse behandelingsmodaliteiten, i.e. psychotherapie, farmacotherapie en neuromodulatie binnen de volwassenenpsychiatrie, inclusief grondige kennis van volledige behandelrichtlijnen voor de vermelde aandoeningen.
- Theoretische en praktische kennis van de nodige communicatieve eigenschappen, waarbij humane, ethische en maatschappelijke aspecten, evenals zelfkennis een belangrijke rol spelen en dit binnen de relevante wettelijke regelgeving.
- Gronding inzicht in en kennis van de werking en organisatie van diverse behandelsettings in het huidige GGZ-landschap

- De kennis en toepassing van praktische vakspecifieke vaardigheden, en de verdere ontwikkeling en verbetering van deze vaardigheden in functie van een levenslang-leren attitude (life-long learning).
- Kennis en bewustworing van de economische aspecten van de geneeskunde, in het bijzonder het doelmatig omgaan met middelen, waarbij onder- en overgebruik van middelen vermeden wordt.

MEDICUS

Rol van medicus omvat:

- Continuering van het verwerven van medisch-psychiatrische kennis en inbreng van basale wetenschappen in de klinische praktijk
- Het mee opnemen van de eindverantwoordelijkheid voor de opvolging van het ziektebeeld/aandoening bij de patiënt.
- Grondige en diepgaande kennis van alle psychiatrische aandoeningen zoals eerder beschreven, en van deelaspecten van het werkveld van de volwassenenpsychiatrie, meer bepaald:

I. Psychiatrische ziektebeelden: zie lijst onder basisopleiding

II. Verschillende behandelmethodes
   a. Verdere verdieping van beschikbare psychofarmacologische interventies met specifieke en volledige kennis van behandelstappen en richtlijnen horend bij de bovenvermelde psychiatrische aandoeningen
   b. Specifieke verdieping van kennis en vaardigheden in de psychotherapie
   c. Kennis van neuromodulatie technieken zoals ECT, rTMS, NVS, …
   d. Revalidatie(kennis classificatie en kunde revalidatie en -planning)
   e. Andere

III. Speciële psychiatrie
   a. Verdere verdieping en zelfstandig functioneren binnen spoedpsychiatrie
   b. Grondige bekwaming in het domein van:
      i. transitiepsychiatrie (vanaf 15 jarige leeftijd)
      ii. volwassenpsychiatrie
      iii. ouderenpsychiatrie
   c. Bekwaming in het domein van:
      i. dwangmaatregelen
      ii. forensische psychiatrie (internering, , psychiatrie in de gevangenis)
      iii. transculturele psychiatrie
      iv. psychiatrie en arbeid
      v. psychiatrie en verstandelijke handicap, niet aangeboren hersenaandoeningen

IV. Maatschappelijke aspecten:
   Kennis van en inzicht in psychiatrie en recht, expertise en verzekeringsaspecten in de patiëntenzorg, opleiding en beroepsuitoefening, herstelgerichte benadering inclusief patiëntenparticipatie/ervaringsdeskundigen, wet op patiëntenrechten, ombudsfunctie.

WETENSCHAPPER

De ASO in de volwassenenpsychiatrie

- implementeert *evidence-based medicine* in de klinische praktijk

- kan op zelfstandige basis een wetenschappelijke studie/case report/literatuuroverzicht maken, leidend tot een wetenschappelijke publicatie in een nationaal of internationaal *peer-reviewed* tijdschrift
- is in staat een wetenschappelijke presentatie op te maken en voor te stellen
- heeft degelijke kennis van de neurobiologische aanleg van psychiatrische aandoeningen en van de neurobiologische onderbouw van farmacotherapeutische en andere biologische interventies en van psychotherapeutische behandelingen bij psychiatrische aandoeningen

<u>MANAGER</u>

De ASO in de volwassenenpsychiatrie beschikt over de nodige managmentsvaardigheden en is

- in staat op zelfstandige basis aan tijdsmanagement te doen m.b.t. patiëntenzorg
- in staat actief te participeren aan een multidisciplinair team en mee beleid te bepalen op een afdeling/ambulante dienst met ondersteunen van zowel de ontwikkeling van een visie als het uitzetten van beleidsmaatregelen ten behoeve van de verbetering van de performantie en efficiëntie van een dienst.
- in staat tot actieve beleidsvoering binnen team, ziekenhuis of andere organisatie
- in staat tot participeren aan de organisatie van de gezondheidszorg
- in staat tot actieve deelname aan adviesorganen rond GGZ-topics
- op de hoogte van organisatie en beleid binnen de geestelijke gezondheidszorg-sector, met eveneens kennis van de financiering
- in staat tot opvolgen en begeleiden van kwaliteitsverbetering via
    - evaluatie zorgprocessen
    - opvolgen patiëntveiligheid
    - analyse en interpretatie van organisatie-brede gegevens
    - verbeterproces via kwaliteitscyclus
    - organisatie en communicatie rond transitieproces
    - incidenten rapportage en melding
    - wet op patiëntenrechten

<u>COMMUNICATOR</u>

De ASO in de psychiatrie beschikt over de nodige communicatieve eigenschappen, waarbij humane, ethische en maatschappelijke aspecten een belangrijke rol spelen en dit binnen de relevante wettelijke regelgeving. De ASO bekwaamt zich in communicatie aangaande patiëntenzorg naar patiënt zelf, familie en naasten, collega-hulpverleners van eigen en andere disciplines. De ASO is in staat het eigen aandeel in communicatieproblemen te herkennen.

Concreet bekwaamt de ASO zich in:

- De communicatie-aspecten zoals vermeld onder de basisopleiding
- Communicatie naar de maatschappij omtrent topics gerelateerd aan de geestelijke gezondheidszorg
- Communicatie naar de overheid, onder meer omtrent rapportering beleidsdata en dergelijke

Op 10 december 2019 goedgekeurd door

Koen Demyttenaere (KULeuven), Gilbert Lemmens (UGent) , Frieda Matthys (VUB), Manuel Morrens (UAntwerpen), Didier Schrijvers (UAntwerpen), Pascal Sienaert (KULeuven), Nathalie Vanderbruggen (VUB).